

Kdybych byl prezidentem, od jara bych tlačil na vládu, co dělá

Profesor Tomáš Zima letos završil druhé funkční období v pozici rektora Univerzity Karlovy, naší nejstarší a největší vysoké školy. Dál se tak jako přednosta Ústavu lékařské biochemie a laboratorní diagnostiky Všeobecní fakultní nemocnice věnuje svému oboru, stejně jako studentům I. lékařské fakulty. Je ale zoon politikon, a tak se nyní uchází o prezidentský úřad. Byl by prezidentem aktivním, konsenzuálním a se zdravým selským rozumem, říká v našem rozhovoru.

Jste emeritním rektorem Univerzity Karlovy, váženým profesorem a známým lékařem. Proč jste se nyní rozhodl ucházet o funkci prezidenta republiky?

Pohybuji se ve veřejném prostoru a chci nabídnout to, co umím. Vedl jsem velké týmy, jako děkan Lékařskou fakultu a jako rektor Univerzity Karlovy, a tak dokážu dávat lidi dohromady. A naše země, kde budou vyrůstat naše děti a vnoučata, mi není lhostejná. Chci nabídnout své vzdělání, znalost cizích jazyků i svou mezinárodní zkušenost, kdy jsem mnoho let jsem působil v orgánech vědeckých společností na světové úrovni, stejně jako v orgánech různých univerzitních uskupení. Ale také chci nabídnout svou pracovitost, umění hledat řešení bez ideologických brýlí či snahu obklopovat se lidmi, kteří jsou ve svých oborech chytřejší než já.

Neboli jde o umění hledání kompromisu?

Ve funkcích, které jsem vykonával, se setkávám s lidmi, kteří jsou vám sympatičtí a třeba se stanou i vašimi přáteli a ka-

marády, ale rovněž s těmi, s nimiž lidsky nesouzníte a kontakt s nimi je povinnost, jež vyplývá z povahy vaší práce. Například ne každého, s kterým jsem se setkával v Karolinu na různých akcích, si pozvu na chalupu. Na tohle jsem zvyklý. A vadí mi, že se v současné době vedou nesmiřitelné války, kdy hledáme nejlepší cestu, ale snažíme se druhého ponížit či zničit. Svět ale není jen bílý a černý je mnohem pestřejší, stejně jako potřeby jednotlivých lidí. Musí se hledat řešení, v nichž sleví každá ze stran. Chybí nám vůle hledat to, co nás spojuje. Rozhodnutí ve prospěch jen jedné skupiny ničemu neprospívají.

Samozřejmě jsou i problémy, které jsou jednoznačné a u nichž není možné kompromis hledat. Těch je ale relativně málo. Konsenzuální řešení každopádně bývá mnohem trvalejší.

Prezident ve vašem pojetí by tedy byl spíše spojníkem, než rozdělovníkem společnosti?

Jednoznačně ano. Politici z různých stran a hnutí společnost rozdělují. Tvrdí, že jsou ti nejlepší a ti

Foto: Univerzita Karlova (2x)

druzí, že jsou ti špatní. Ale tak to není a v demokracii se role obrací. U klíčových věcí tak musí být široká shoda společnosti, respektive politických reprezentantů, aby to, co se schválí a prosadí, vydrželo dlouho.

Byl byste aktivním prezidentem, který by se účastnil jednání vlády a Poslanecké sněmovny?

Samozřejmě, prezident musí být aktivní, a to ve

mavých lidí, od Valašska až po Chebsko. A nesmíme zapomenout ani na jednání s kraji a obcemi.

Tedy šlo by o to poslechnout si co nejvíce stran a na základě toho si vytvořit názor?

Přesně tak. Důležité jsou rovněž názory odborníků, například pokud jde o přijetí, či nepřijetí eura a kdy by k němu dojít. To je vysoce odborné

společných diskusích hledat dopředu řešení, protože to je lepší, než následně vetovat zákony. Jde také o to, co si prezident určí jako priority a k jakým tématům vystupuje.

Pokud byste byl prezidentem už nyní, co byste lidem říkal k cenám energií a nadcházejícímu těžkému podzimu?

V první řadě bych už od jara tlačil na vládu a každý týden se ptal, co už v tomto ohledu udělala. To, že ceny energií letí vzhůru, je totiž zřejmé už od března nebo od dubna. Obrysy úsporného tarifu jsme se ale dozvěděli až po několika měsících. Jsou takové, že bych jej nazvala spíše úsměvným tarifem, než úsporným. Neřeší problémy těch nejpotřebnějších lidí. Vyvíjel bych tedy extrémní tlak na vládu, aby konala a přicházela s návrhy včas!! Vždyť k těmto otázkám se ministři jednotlivých zemí Evropské unie sešli až 9. září, protože celý srpen byli v Evropě prázdniny, a tak se tam asi ne-

„ Jsme v energetické válce. A vládní tarif je spíš úsměvný, než úsporný.

spolupráci s dalšími orgány státní moci. Třeba zahraniční politika musí být společná, česká. Ne jedna z Hradu a jedna z Černínského paláce, sídla ministerstva zahraničních věcí. Klíčové osobnosti země se musí ve svých jednáních doplňovat a mluvit ve shodě. Důležité by pro mě bylo rovněž setkávání se s lidmi, které mě už nyní velmi naplňuje při kampani. Poznávám množství zají-

téma, k němuž je potřeba vyslechnout množství názorů a dbát na rady expertů, které sice mohou být i protichůdné, od toho je ale právě kritická diskuse.

Prezident sice o radě nejdůležitějších věcí v zemi nerozhoduje, má na ně ale značný neformální vliv...

Prezident by měl jednat o jednotlivé politiky a strany dávat dohromady. A ve

pracovalo. I když na Ukrajině zuří válka a tady zuří energetická válka. Rada zemí přitom už ceny energií zastropovala, upravila DPH a činí další kroky včetně daňových.

Žijeme v paradoxu. Česká republika patří k významným vývozcům elektrické energie, máme však jednu z nejdražších energií v Evropě. Dvakrát dražší než činí evropský průměr. Pak je přece něco v nepořádku a za to jsou zodpovědní politici, vláda. Ta je jako reprezentant státu majoritním vlastníkem ČEZu. Vyvážíme energii, ale až budeme mít zajištěnou naši energetickou bezpečnost za rozumnou cen. Od začátku války na Ukrajině sledujeme hry s plynem, od té doby je tedy jasné, že musíme přijmout řešení, které zabrání zničujícím cenám. Současný stav jen nahrává extrémismu a plným náměstím.

Vláda tedy nepomáhá dost?

Vláda je ve složité situaci, ale naši bezpečnost v oblasti plynu jsme výrazně podcenili. A řešení, která zatím přišla v oblasti cen energií a plynu mě nepřesvědčují o tom, že ty nejpotřebnější, jako jsou senioři, samoživitelky, studenti, mladé rodiny, lidé s nejnižšími příjmy nebudou mít velké existenční problémy! Problémy už postihují i střední třídu, je to jedovatý koktejl, namíchaný třeba i z končících fixací hypoték.

Radujeme se z toho, že roste výběr DPH, ale když zdražují energie, je to logické. Pak budeme vybrané peníze jen složitě přerozdělovat přes úřady práce potřebným. Přijde mi také, jako kdyby firmy stály v otázkách pomoci mimo, přitom plyn je klíčový pro chemický průmysl, hutě, strojírenství, sklárny nebo pekárny a další odvětví. Drahé energie ničí konkurenceschopnost českých firem, povedou k jejich kra-

chům. A když firma zkrachuje, propustí lidi, z nichž se stanou nezaměstnaní. Stejně jako z jejich dodavatelů.

Mám velké obavy, že v podzimních měsících mohou tyto černé scénáře, které budou významně zatěžovat rozpočet, nastat. Naše ekonomická výkonnost klesá a navíc pokračuje extrémní zadlužování. Chudneme jako jednotlivci, firmy i země.

„ Pražský hrad je potřeba oživit a více zpřístupnit lidem.

Loni jsme spolu vedli knižní rozhovor, který jsem nazval Lékař zdravého rozumu. Dožíváme se k tomu i nyní, že je třeba se i v takto složitých věcech rozhodovat podle zdravého rozumu?

Musíme hledat řešení a ta by měla být administrativně co nejméně náročná. V jednoduchosti je elegance a krása. Stejně tak i v rychlosti. Když někomu pomůžete poz-

dě, může se to minout účinkem. U některých fenoménů musíme také opustit ideologii a opravdu vzít do hrsti zdravý rozum.

Jde také o strach udělat rozhodnutí?

Pokud jste v manažerské funkci, musíte dělat rozhodnutí. Pokud je odkládáte, problém neodstraníte. V medicíně platí už od starého Říma, že

kde je hnis, musí se vypustit. Když se nevypustí, může to člověka i zabít. Když situace hnisá a neřeší se, vše se jen zhoršuje. Strachem, nejistotou. A takto neřešené problémy mohou vést, zvláště třeba u energetické krize, až k sociálním nepokojům.

V souvislosti s covidovou pandemií se začalo hlasitěji říkat, že sehlávají elity, zejména

ty ve vedení Evropské unie...

Neumím si představit, že by Česká republika nebyla součástí Evropské unie, to mi přijde jako fantasmagorie. Ale nemyslím si, že reformy, o nichž se nyní diskutuje, by selhání elit vyřešily. Více se jedná a schůzkuje, než pracuje. Úřednický stroj Evropské unie je samozřejmě obrovský a čím více členů bude Unie mít, tím bude i komplikovanější.

Nejsem si však jistý, zda by většina zemí měla mít právo přehlasovat ty ostatní. Evropská unie stojí na humanistických principech jejich zakladatelů, podle nichž jsou si všichni členové rovni. Velké, střední i malé státy, nikdo nemůže být přehlasován. S těmito nápadty teď přicházejí hlavně velké státy, Německo nebo Francie. Ale možná si neuvědomují, že by se také třeba 15 menších států mohlo domluvit proti nim. I tady by tedy podle mě měl být hledán spíše konsenzus. Zpracovat by bylo možné spíše na akce-

schopnosti bezpečnosti politiky, s těmito kroky by ale měli souhlasit všichni.

Když to celé shrneme, pokud byste se stal českým prezidentem, byl byste prezident, který by se snažil slyšet všechny strany a hledat pro všechny nejlepší možná a konsenzuální řešení problémů?

Společně bychom je měli hledat. A pokud je to nutné, jako třeba při energetické válce, co možná nejrychleji. Podobně jako jsme šli velmi správně pomáhat Ukrajině ze dne na den. A možná ještě dodám, že bych rád Pražský hrad otevřel lidem. Hrad s katedrálou jsou srdcem země. Má to být otevřené místo pro kulturní život, více spojené s každodenním životem, kam půjde na procházku babička s vnoučaty i mladá lidé na rande. Prezident tam má pouze kanceláře. Hrad je potřeba oživit a více zpřístupnit lidem.

■ Jan Januš, pr